

NR 3/10

VISDOM

En tidning från Visby domkyrkoförsamling

TEMA: JUL
Vad händer på Öster?
Se barnens åsnor
Följ med på besök...

EXCELSIS X

MUSIKDAGAR I DOMKYRKAN 27–30 DECEMBER

text o foto: THOMAS FORS

För tionde året i rad arrangeras den lilla musikfestivalen med rubriken "Excelsis" i Visby Sankta Maria domkyrka under mellandagarna.

"Excelsis", eller mer fullständigt "Gloria in Excelsis Deo" - "Ära vare Gud i höjden". En text som är tätt förbunden med julen och orden i Lukasevangeliet där ängeln förkunnar det glada budskapet för herdarna. "Idag har en frälsare fötts åt er i Davids stad, han är Messias, Herren. Och plötsligt var där tillsammans med ängeln en stor himmelsk här som prisade Gud: Ära i höjden åt Gud och på jorden fred åt dem som han har utvalt". Som bildvinjett till årets Excelsisdagar har vi valt mittbilden på centralaltaret med Betlehemsmotivet och de vise männens tillbedjan. Altarskåpet tillkom så sent som 1905 och är ritat av konstnären och arkitekten Axel Herman Hägg (1835 – 1921), född i Östergarn på Katthamra gård.

Musikdagarna inleds lämpligt nog med "La Nativité du Seigneur" – "Herrens födelse", orgelmusik av den franske mästaren Olivier Messiaen (1908–1992). Det är domkyrkoorganisten Rolf Stenholm som ger oss Messiaens musikaliska berättelse i nio delar. Inledningen har rubriken "La Vierge et l'Enfant" – "Jungfrun och barnet" och konserten avslutas med "Dieu parmi nous" – Gud ibland oss. Messiaen räknas till en av 1900-talets mest betydande musiker, hans tonspråk utgår från den västerländska klassiska musiken men har även starka influenser från asiatisk musik och fågelsång. Hans katolska tro är en annan betydelsefull komponent i hans skapande. I "La Nativité du Seigneur" möter vi också rytmer från traditionell indisk musik.

Capella Gotlandica under Maria Wessman Klintbergs ledning presenterar musik av en annan betydande 1900-tals tonsättare, Benjamin Britten (1913–1976). "A Ceremony of Carols" är en komposition för kör, solister och harpa. Verket består av elva delar med text av den engelske författaren Gerald Butler. Texten är skriven på medelengelska, en variant av det engelska språket som förekom under sent 1100-tal till sent 1400-tal. Konserten rymmer också ett annat verk av Britten med jultema, "A boy was born", komponerat 1934 till kören BBC Singers. I konserten kommer också flickkören La Scala-kören att medverka med musik av John Rutter. Harpisten Ingegerd Fredlund kommer också att presentera ett solostycke för harpa.

På onsdagen är det dags för domkyrkans Distler-ensemble att framföra ett program med a cappellamusik från det tidiga 1500-talet till 2000-talet. Ensemblen är namngiven efter den tyske tonsättaren Hugo Distler (1908–1942) och naturligtvis finns också musik av honom med i programmet, det blir tre motetter av Distler. Som avslutning blir det ett uruppförande. Det är den finlandssvenska poeten Tua Forsström som skrivit en text som Claes Holmgren tonsatt.

Musikdagarna avslutas med Bach-ensemblens konsert som inleds med en älskad julklassiker: "Jul, jul, strålande jul" av Gustaf Nordqvist. Jultemat återkommer i den tyske tonsättaren Carl Riedels "Tre gammalböhmiska julvisor". Musikåret i Visby Sankta Maria avslutas så med dansk musik då kören framför tre motetter av Carl Nielsen.

Måndagen den 27 december
kl 19 Orgelkonsert

"La Nativité du Seigneur - Herrens födelse"
-nio meditationer för orgel
av Olivier Messiaen
Domkyrkoorganist Rolf Stenholm
Fri entré

Tisdagen den 28 december
kl 19 Körkonsert

Benjamin Britten "A Ceremony of Carols"
Capella Gotlandica
Ingegerd Fredlund, harpa
Dirigent: Maria Wessman Klintberg
Fri entré

Onsdagen den 29 december
kl 19 Körkonsert

Domkyrkans Distler-ensemble framför verk av bl.a. Hugo Distler, Giovanni Pierluigi da Palestrina och Claes Holmgren (uruppförande av a cappellaverk till text av Tua Forsström)
Dirigent: Director musices Claes Holmgren
Fri entré

Torsdagen den 30 december
kl 19 Körkonsert

Domkyrkans Bach-ensemble framför bl.a. J S Bach: motett "Lobet den Herrn, alle Heiden", Carl Nielsen: Tre motetter
Dirigent: Director musices Claes Holmgren
Fri entré

Advent och jul är väntans tid...

Vi lever stor del av våra liv i väntans tid. Kanske kan man säga - att leva är att vänta. När man är barn är det kanske som tydligast. Man ska vänta och se, säger de vuxna. Vänta till julafton... Vänta till i när vi blivit lite äldre, väntar vi på att bli klara med utbildningen, vi väntar på att hitta den rätte, vi väntar på barn, så väntar vi på att barnen ska växa upp - så man blir lite friare, vi väntar på att det rätta jobbet ska utannonseras, vi väntar på att gå i pension och till sist har man inget annat att vänta på än att döden ska infinna sig. Så nog väntar vi oss igenom livet. En viktig fråga blir då naturligtvis; Vad gör vi med vår väntan? Vad gör vi med livet medan vi väntar?

Finns det en risk att vi är så vana vid väntan att vi riskerar att missa det vi väntar på? Tänk om uppfyllelsen av vår väntan - den där möjligheten vi väntat på - bara rinner förbi oss. Kan det också vara så att vi så vant oss vid att vänta att vi tror att vi inte själva ska medverka till våra drömmars uppfyllelse?

Vi bara väntar och glömmer att vi själva kan bidra och medverka till att det vi vill ska hända verkligen händer. Det kan alltså finnas en fara i själva väntandet. Vi kan tro att väntestadiet är slutstadiet.

I ca 800 år har människor på Gotland träffats i våra vackra kyrkorum för att glädjas i advent och jultid. De välbekanta orden, de gamla kända psalmerna, musiken och stillheten blir en bro som leder mot något större och gränsöverskridande. Murarna kan ge ett välbehövligt skydd för allt som stressar och pressar oss. Tempot inne är ett annat än utanför murarna. Bara det kan vara ett skydd. Det råder något saktmodigt dröjande - något eftertänksamt dämpande i rummet. Julens gudstjänster i Visby domkyrkoförsamling är fulla av fest och glädje (varmt välkommen!) - men ger också möjlighet att tänka över vårt livs prioriteringar.

Låt detta års jul bli en eftertankens helg. Låt julefriden råda samtidigt som du funderar över vad som kanske har blivit för mycket av väntan i ditt eget liv.

God julefrid!
Mats Hermansson
domprost

foto: THOMAS FORS

Julhelgen i Visbys kyrkor

Julafton

- 9.30 Samling vid julkrubban, Visborgs kyrkan
- 10.00 Samling vid krubban, Dockspel, Terra Nova kyrkan
- 10:00 Samling vid julkrubban, Visby domkyrka
- 11.00 Samling vid julkrubban, Gröt och skinksmörgås, Tjelvarvägen 4 (Missionskyrkan)
- 17.00 Julbön, Visby domkyrka
- 22.30 Julnattsmässa, Terra Nova kyrkan
- 23.00 Midnattsmässa, St Mikael's kör, Tjelvarvägen 4 (Missionskyrkan)
- 23.00 Julnattsmässa, Visborgs kyrkan
- 23.30 Julnattsmässa, Visby domkyrka

Juldagen

- 7.00 Julotta, Visby domkyrka
- 11.00 Högmässa, Visby domkyrka

Annandag jul

- 11.00 Högmässa, Visby domkyrka
- 18.00 Carols vid Betlehem, Novakören, glögg, Terra Nova kyrkan

ÅSNAN

text: THOMAS FORS

I bibeln återfinns många texter om djur, ja redan i Första Moseboken kan man notera att djuren nämns före människans skapelse. Ett djur kan kanske sägas vara mer aktuell nu i december och i juletid - åsnan!

I de flesta julkrubbor finner man en åsna, också i Visby domkyrkas krubba återfinns en åsna men även i högaltarets gestaltning av Bethlemsmotivet tittar en långörad åsna fram. Gå gärna upp till högaltaret och titta på den vackra åsnan, du finner den till höger i bilden. I den bildsvit som omger ingången till Stora kapellet på domkyrkans södra sida finns också en åsna med i det västra kapitälbandet som framställer flykten till Egypten.

I Sverige finns idag cirka 500 åsnor. Åsnan som arbetsdjur har ingen tradition i vårt land, kanske en del beroende på att vårt stränga vinterklimat som är

mindre lämpligt för åsnan. Vi förknippar gärna djuret med medelhavsmiljöer men ursprungligen kommer åsnan från Afrika där det fortfarande finns vildåsnor i bland annat Sahara. Åsnan beskrivs ibland som tålmodig och förnöjsam och uppnår ofta hög ålder, det finns exempel på åsnor som blivit över 50 år.

Åsnan finns ju som bekant också tydligt med i upptakten till julfirandet, i Första Adventstexten hämtad från Matteusevangeliet står det "Se, din konung kommer till dig, ödmjuk och ridande på en åsna och på ett föl, ett lastdjurs föl." Så blir det djur som vi ofta uppfattar som ringa upphöjt och en tydlig symbol för det ringas värde i Guds rike och en bärare av mänsklighetens hopp.

I den fascinerande texten i Fjärde Mosebok om profeten Bileam och hans åsna möter vi en åsna som först ser det profeten inte ser, Herrens ängel, och sedan talar! Som

vanligt när det gäller bibeltexter finns det naturligtvis många tolkningsmöjligheter och perspektiv. Själv vill jag gärna läsa in en tolkning om djurens värdighet och hur vi behandlar dem i just denna text - ett alltid lika aktuellt ämne. Bileams åsna tar ju till orda när hon blivit trött på Bileams mycket hårdhänta behandling av henne.

Åsnan förekommer i många litterära sammanhang, då av någon anledning ofta representerande dumhet och envishet. Vi kan förresten fira en av de mer kända litterära åsnorna på juldagen, den pessimistiska Ior i "Nalle Puh". Det var på juldagen som Christoffer Robin fick Ior i julklapp. December är ju också månaden då de prestigefyllda nobelprisen delas ut, och tänka sig, även här finns en åsna med! Idag är det troligen få som känner till Juan Ramón Jiménez, nobelpristagaren i litteratur 1956, men den mest lästa bland hans böcker är den som har en åsna som huvudperson. I boken "Platero y yo" som utkom redan 1917 är det åsnan Silver som är huvudpersonen. I Sverige kom boken att bli uppdelad i två volymer med titlarna "Silver och jag" samt "Samtal med Silver". I prismotiveringen kan man läsa att han fick priset för "sin lyriska och känslotarka tolkning av det spanska språket, präglad av espri och djupaste konstnärskap". Jiménez texter om åsnan Silver rymmer många bottnar men kan, om man så vill, läsas som en meditativ andlig text där närheten till skapelsen alltid är nära. I sitt introduktionstal vid prisceremonin i Konserthuset citerade akademiledamoten Hjalmar Gullberg några rader från "Silver och jag" - så fick också åsnan plats i detta solenna sammanhang.

*”Om du stöter på I-or i Skogen och han verkar
dystrare än vanligt, kan du kolla ifall hans svans är
på sin plats. Den kan ha försvunnit.”*

Ur Nalle Puhs Lilla Instruktionsbok, Milne/Shepard

Teckningar från barn i Terra Nova kyrkan. Från vänster:
Smilla Klöverås, 7 år
Melinda Wiberg-Klingvall, 7 år
Jean-Piel Jankoits, 8 år
Emil Lisspers, 7 år
Hannah Alvesborg, 9år

NU HAR VI FLYTTAT!

Ny växtplats på Öster

text o foto: REBECCA KINNANDER

Söndagen den 28:e november, på första advent, skrevs historia då samarbetsavtalet mellan Missionskyrkan och Svenska kyrkan konkretiserades. Under festliga och högtidliga former manifesterades detta i en gemensam gudstjänst i Missionskyrkans lokaler på Öster i Visby.

Högtiden började med att biskop Lennart avlyste St Mikael's kapell. Därefter gick man i snöryan i procession till Missionskyrkan. Man bar med sig nattvardskalk, Kristusbild och en hel del annat från St Mikael som kommer till användning även i fortsättningen i de gemensamma lokalerna.

Biskop Lennart talade i sin predikan om att Advent bland annat handlar om att vara beredd på det som komma skall, det nya som är på väg.

- Vi lever i rädsans och misstänksamhetens tidsålder och behöver mer än någonsin se det ljusa och hoppfulla i tillvaron. Säkert har man i de två församlingarna känt oro inför sammanslagningen, men ibland behöver vi gå igenom det svåra för att kunna öppna oss för ljuset och det nya.

Distriktsföreståndare Helén Friberg berättade att samarbetsavtalet mellan Missionskyrkan och Svenska kyrkan togs på nationell nivå under högtidliga former i Uppsala domkyrka år 2006 men betonade att det är de konkreta lokala samarbetsformerna som är det centrala.

- Vi erkänner nu varandra som kyrkor och förbinder oss till att dela Kristi liv och uppdrag. Låt detta kyrkcentrum bli ett vårdshus för tro och liv! avslutade Helén.

I gudstjänsten medverkade, förutom biskop Lennart och distriktsföreståndare Helén Friberg, pastor Ruben Johansson, prästen Doris Granath, diakon Hans Jansson, domprost Mats Hermansson, båda kyrkokörerna under ledning av Gunvor Artéus, kantor Hans-Gunnar Engström, Magnus Thorell på trumpet och Kjell Gardarve som sjöng solo, ackompanjerad av Sara Boström på piano. Barnen i Tusenskönans och Strössels barngrupper framförde en liten sång och presenterade också sin önskelista på verksamheter i framtiden. Efter gudstjänsten bjöds det till buffé som Lisa Löf Nygren, Inger Malmros och Inga-Lisa Johansson tillsammans med många frivilliga iordningställt.

"Låt detta kyrkcentrum bli ett vårdshus för tro och liv!"

Helén Friberg, distriktsföreståndare

- Tillsammans med församlingsborna vill vi bygga en växtplats på Öster, säger Doris Granath, präst i domkyrkoförsamlingen och ansvarig för arbetet i "Svenska kyrkan på Tjelvarvägen 4" som är arbetsnamnet tills vidare.

- Vi skriver faktiskt kyrkohistoria genom att detta beslut konkretiserar, säger domprost Mats Hermansson. Kyrkan och kristna har en lång och tråkig historia av splittring och sönderfall. Det är fantastiskt roligt och spännande att vi nu tillsammans med Missionskyrkan får vara med om att ta ett stort steg i motsatt riktning, betonar domprosten.

Att ekumeniken får större plats märks redan då det sedan början av hösten hålls sinnesrogudstjänster en gång i månaden i Missionskyrkan. Dessa gudstjänster inleds med en enkel måltid och har redan blivit en populär mötesplats. På söndagar kommer man fira högmässa kl 16.00.

Vill du veta mer om verksamheter, hur du kan engagera dig som frivillig, körverksamhet, gudstjänstliv, sinnesro, samtalsgrupper etc. Kontakta oss gärna!

Doris, präst, 070-618 88 24
Hans, diakon, 070-315 75 62
Annelie, pedagog, 076-527 67 64
Lisa, husmor, 076-527 67 54
Hans-Gunnar, musiker, 070-618 88 23

Följ med och besök

Birkagården

text o foto: ÅSA HÖJER

Det doftar gott av hemlagat när jag kliver in i värmen från den iskalla snålblåsten. Den första snön kom i natt och jag funderar lite över hur det kan vara att behöva vara utomhus en dag som denna.

Inne i köket möter mig tre glada damer, i full färd med att lägga sista handen vid dagens lunch.

- Vi serverar riktig lunch en dag i veckan, berättar Kerstin Kjellin och rör om i den stora gryta på spisen. Idag blir det dillkött och kokt potatis.

Snart sticker någon av gästerna in huvudet i köket "Går det att få en portion?"

Maggan Neogard hjälper till att servera och det blir några vändor innan alla de första personerna har fått sin mat.

- Idag när det är kallt ute är det många som kommer tidigt, berättar Lotta Ljungberg.

Det är ett hemtrevligt surr i köket och titt som tätt slår ytterdörren. Många hojtar till när de kommer, och får vänliga, varma leenden åter. En liten kvinna kommer ut i köket med sin tallrik. Hon tackar för god mat och önskar trevlig helg.

Birkagården dagcentral har öppet alla vardagar, från 10.30 till 14.30. Personalen berättar att några gäster kommer tidigt varje dag och stannar där nästan hela öppettiden. Andra kommer in för frukost, lunch eller fika. På torsdagarna, när man alltså serverar riktig, hemlagad lunch, brukar ett tjugotal personer dyka upp.

Carl-Runo "Calle" Löf kommer in och jag kan få lite historik över Birkagården och det som tidigare hette Ekorrens diakonicenter. Calle var med och startade

Ekorren för ungefär 15 år sedan. Han och kollegan Inger Gahne tog helt sonika med sig fikakorgen och gick ned på Öster. Till en början hade man ingen lokal, efter något år hade man sen växt ur den lokal man först fått och verksamheten flyttades då till Birkagatan 1 där den är idag.

I sin roll som diakon händer det ofta att Calle får ta emot samtal från anhöriga till någon som råkat illa ut eller hamnat snett i livet.

- Runt varje människa finns tio människor, berättar han och fortsätter, många hör av sig och jag jobbar mycket med dessa personer.

Att det lackar mot jul syns även så smått på Birkagården.

- Vi ska pynta lite nu till advent och jul, berättar Lotta. Det traditionella julbordet, på julafton från klockan tre, är populärt men många av våra gäster som bor utanför Visby har svårt att ta sig hit. Till

Visby kommer man, men buss hem på julaftonskvällen är svårare att hitta.

Vi vet alla att julen är en svår tid för många ensamma. Calle påpekar att man ofta har både positiva och negativa bilder från sin barndoms jul. Minnen som gör sig påminda extra mycket kring julhelgen och faktiskt leder till att en del personer väljer att "gå under jorden" denna tid.

- Sen, efter helgerna, är allt som vanligt igen, fyller han i.

Årets julhelg kan så ses som positiv ur detta perspektiv, då de två helgdagarna infaller under den själva helgen, när Birkagården ändå håller stängt. Det blir nästan som en vanlig helg.

Alla anställda och frivilliga jag möter på Birkagården denna eftermiddag har en sak gemensamt, de säger alla att "här får man så mycket tillbaka".

- Det bästa med att jobba här är att man ofta får höra ord som "tack för att ni finns", säger Lotta, och de andra instämmer.

Gun Friberg är frivillig sedan många år och kommer in varje vecka för att hjälpa till med städ, tvätt, blommor och annat. Det märks att hon trivs med att ha ett ansvar och känna delaktighet.

- Jag tycker om att vara medmänniska, säger hon med ett leende.

Grytor och kastruller är tomma och diskade. Köket är åter skinande rent och de flesta sitter vid borden och pratar över en kopp kaffe. Det vilar ett lugn och en värme över Birkagårdens vardagsrum när jag lämnar huset för att åter bege mig ut i kylan.

öppet i domkyrkan
vintern 2010-2011
alla dagar 9-17

Ny bok om Visby domkyrka!
Lagom till jul kommer en ny bok om Sankta Maria. Den finns till försäljning vid bokbordet i domkyrkan, där ni också hittar annat som kan passa som julklappar till nära och kära... andra böcker, smycken, ikoner, glasöglor från Betlehem...

Kom förbi en dag och ta en titt!

VILL DU VARA MED?

Hej!
Kanske vill du finnas med i något nytt när det nya året börjar?
Du behövs på många olika sätt i den verksamhet som finns i hela vår församling. Här presenteras några verksamheter som du är välkommen att vara med i under 2011.

Det är min förhoppning att du på något sätt vill finnas med i det som händer i Visby domkyrkoförsamling som en konsekvens av julens budskap.

/Mats Hermansson, domprost

AUKTION MOT AIDS

Under våren 2011 kommer domkyrkoförsamlingen att driva ett projekt för att stödja barn som drabbats av Aids/Hiv i södra Afrika. Det blir happeningar med afrikansk musik, loppmarknad, auktion och olika aktioner. Alla kan vi bidra med något för att göra situationen bättre för barn som blivit ensamma när deras föräldrar avlidit. Läs mer om projektet på webben.

Kontaktperson:
Åsa Höjer, Informatör

FRIVILLIG I DOMKYRKAN

Varje sommar besöks vår domkyrka av tusentals människor. För att ta emot dem på ett bra sätt behöver vi vara flera som hälsar välkommen och visar rummet. Du får utbildning i gott värdskap och i hur man visar domkyrkan och sommarens konstutställning.

Kontaktperson:
Charlotte Bachelder, Präst

www.svenskakyrkan.se/visby

SAMTAL

Regelbundet startas nya grupper för samtal om det som är angeläget. Läger jag min tid och kraft på det jag tycker är viktigt? Hur kan den tro som bland annat manifesteras i denna väldiga katedral spela roll i mitt liv? Kom som du är – med dina erfarenheter!

Kontaktperson:
Hans Jansson, Diakon

GA EN KURS I VINTER

Kurs i kristen djupmeditation och avspänning där vi får möjlighet att prova på djupmeditation och tillsammans reflektera.

Tre kursdagar, 5/2, 12/2 och 19/2 kl 13-15 i församlingshuset vid domkyrkan.

Anmäl dig till expeditionen,
tel 0498-20 68 00

SJUNG I KÖR

Domkyrkoförsamlingen har ett rikt körliv. De olika distriktskyrkorna och domkyrkan har tillsammans ett totalt körer med olika repertoarer. Du är välkommen att vara med och på så sätt berika gudstjänstlivet.

Kontaktperson:
Claes Holmgren, Domkyrkoorganist

LEVA VIDARE

Samtalsgrupper i sorgens tid

Vi startar nya samtalsgrupper varje vår och höst, eller när behov finns. Varmt välkommen att höra av dig till oss för frågor och information.

Camilla Vallhagen, Sjukhuspräst
070-973 35 23

MEDITATION

TORSDAGAR KL 18, DOMKYRKAN

Inga förkunskaper krävs.
"Vägen är målet",

NIKODEMUSMÄSSA

TORSDAGAR KL 20, DOMKYRKAN

Välkommen till en mässa med ljusständning där vi använder färre ord och mera musik. Aktuellt program hittar du på webben och i predikaturen i GA/GT.

FRIVILLIG PÅ BIRKAGÅRDEN

Birkagårdens verksamhet är ett samarbete mellan Visby domkyrkoförsamling, Gotlands kommun, Röda korset och föreningen Vägen – Hela människan. Verksamheten görs möjlig genom ett stort antal frivilliga som ställer upp och tjänstgör ungefär ett pass var i månaden.

Vill du hjälpa till?
Kontakta Tommy Wissing,
070-574 20 06

Du kan också skänka ett ekonomiskt bidrag som går till verksamheten.
BG 5860-8423

TERRA NOVA DAGEN

Söndag 30/1 kl 13-16
Prova-på-dag på Terra Nova kyrkan
Kom och träffa oss som jobbar här, vi berättar om de verksamheter som finns, vilka möjligheter som erbjuds.

Gott fika! Vacker musik!
Alla är varmt välkomna!

Alla kulturarrangemang i
samarbete med

sensus

KONTAKT

Visby domkyrkoförsamling

Besöksadress:
Norra Kyrkogatan 2
Postadress:
Norra Kyrkogatan 4
621 55 VISBY
Tel 0498-20 68 00

Kyrkogårds- och fastighetsförvaltningen

Peder Hardings väg 14
621 45 VISBY

Tel 0498-20 68 80

www.svenskakyrkan.se/visby

VISDOM

Ansvarig utgivare:

Domprost Mats Hermansson
mats.hermansson@svenskakyrkan.se

Redaktör/layout/original:

Åsa Höjer
asa.hojer@svenskakyrkan.se

Skribenter detta nummer:

Åsa Höjer, Mats Hermansson,
Thomas Fors, Rebecca Kinnander

Omslagsbild:

Visby ringmur, foto Åsa Höjer

Tryck:

Snabba Tryck Visby AB

VisDom delas ut till alla hushåll i
Visby domkyrkoförsamling. Nästa
nummer planeras till februari 2011